

nosti, temveč moremo le nekaj stvari bolj splošno omeniti.

Že večkrat smo naglašali potrebo jezikovnega zakona, zato pa mi Slovenci ne smemo stvari kar à limine zavrnuti, ako bode predlog le imel količkaj nam ugodno obliko. Tudi to nas ne sme motiti, da prihaja od liberalcev, vsaj smo tudi ustavo dobili od liberalne stranke in vendar ima mnogo dobrih določil, in moramo le obžalovati, da se točneje ne izvaja. Pravo je, da smo proti jezikovnemu predlogu, ki prihaja od levicarjev, precej nezapljivi in ga zatorej moramo skrbneje ogledati, ali če bode imel kake dobre stvari, mi ne smemo teh dobrih stvari kar s slabimi vred zavreči.

Mi vemo, da za nas sedaj ugodna sapa ne vleče. Tudi ko bi Nemci delali jezikovni zakon samo za Koroško in Štajarsko, bi mi takoj rekli, kar odklonimo ga, ker kaj dobrega gotovo ni v njem. Ker bode pa jezikovni zakon veljal tudi za Češko, pa Nemci ne bodo mogli iti tako daleč. Skoro mi lahko rečemo, da s takimi razmerami, kakor so jih Nemci pripravljene privoliti Čehom, bi mi Slovenci bili precej zadovoljni. Mi smo zadovoljni, da se po slovenskih okrajih na Štajarskem in Koroškem slovenski uraduje in da imamo tod slovenske šole, nikakor pa ne zahtevamo podobno Čehom, da bi po vsej deželi morali uradniki biti vešči obeh deželnih jezikov. Zadovoljni bi bili, da se na gimnazijah na Slovenskem poučuje v slovenščini, in nič nimamo proti temu, če se pri tem določi, da je na vseh srednjih šolah nemščina učni predmet. Niti na misel nam ne pride, da bi zaradi tega, če se v Celji morajo dijaki nemščine učiti, zahtevali, da bi se na graških srednjih šolah morali učiti slovenščine. Čehi se pa upirajo, da bi bila nemščina obvezni predmet na čeških srednjih šolah in sedaj tudi faktično ni. V tem oziru tudi Čehi gredo faktično dalje nego Madjari, Poljaki in Hrvatje. Vsi ti narodi se ne upirajo tako pouku nemščine nego Čehi, ker dobro vedo, da je zanje znanje nemščine velicega pomena.

Pri nas v Avstriji so razmere take, da brez znanja nemščine si temeljito izobraženega človeka skoro misliti ne moremo. Tudi nemškega slovstva ne more zameniti nam nobeno slovansko izvzemši rusko. Mi radi priznavamo, da Čehi in Poljaki hitro napredujejo, da imajo že velike duševne zaklade v svojem slovstvu, ali v znanstvenem oziru pa vendar ne morejo stati še na lastnih nogah. Drugače bi seveda bilo, da se vsi Slovani poprimemo jednega književnega jezika, ali do tega je še daleč.

Manjši narodi se povsod morajo opirati na večje. Na Švedskem je v srednjih šolah obvezna nemščina, na Danskem francoščina, v Srbiji nemščina, v Bolgariji francoščina in ruščina. Vsi spoznavajo, da se morajo opirati na jedno bogatejše slovstvo. Nemci so gotovo omikan narod, ali vendar se ne sramujejo seznanjati se z drugimi slovstvi. V srednjih šolah v Prusiji sta obligatni francoščina in angleščina. Prve Nemci gotovo niso vpejljali zaradi ljubezni do Francozov, temveč zaradi tega, ker vedo, da jim jezik kulturnega francoskega naroda ko-

risti. Ravno tako se pa v Avstriji pri določevanju, če se bode kak jezik učil kot učni predmet, ne smemo ravnati po simpatijah ali antipatijah do dotičnega jezika ali naroda, ampak moramo pri tem vzeti naše in občne koristi v poštev.

Nadalje smo mi pa celo odločno za to, da je nemščina parlamentarni jezik našega državnega zbora. Odkritosrčno priznamo, da nismo prijatelji tistih čeških in hrvaških govorov, ki so se slišali zadnja leta v državnem zboru. Nekateri se pri tem sklicujejo na Švico, kjer se razpravlja tudi v vseh treh jezikih v parlamentu. Na to imamo le to omeniti, da so laški govori jako redki, francoščino in nemščino pa vsak omikan Švicar razume, ker se učita v srednjih šolah. V Švici se sedaj lahko poslanci razumejo, če tudi se ne govori le v enem jeziku. Kaka zmešnjava bi pa bila v avstrijskem državnem zboru, ko bi začeli govoriti v vseh jezikih, v katerih izhaja državni zakonik, drug družega bi ne razumeli, ker tega pa ne moremo zahtevati, da bi državni poslanec moral znati sedem ali osem jezikov. Mi državnega zbora ne zmatramo za kako komedijo temveč njega razprave zmatramo za resne, zato je pa po našem mnenju potrebno, da se govori v enem jeziku in da se gleda ob enem, da bodo omikanci cele države znali dotični jezik, ki pri sedanjih razmerah mora biti le nemški, kajti še večje težave in zmešnjave bi nastale, ko bi hoteli izbrati kak drug jezik. Iz povedanega je razvidno, da se pač nahaja neki delokrog, kjer bi se lahko nemščini postavno določila neka prednost, ne da bi to bilo v škodo drugim narodom, pa tudi ne v škodo državi, samo da se bode moral ta delokrog točno določiti.

Politični pregled.

Spomin kraljevega reskripta. — Mladočehi so bili sprožili misel, ako se slovesno praznuje po vsem Češkem kraljevega reskripta spomin z dne 12. septembra 1871. leta. Stavili so celo v praškem mestnem zboru predlog, da se praznuje ta spomin. Mestni zbor pa je to slavnost odklonil, ker je večina se vjemala z mnenjem županovim, da je ta spomin prežalosten za Čehi, da bi ga slavili z veseljami. Tedaj je priznal vladar pravice češke krone, in Čehi so že bili tako blizu uresničenja čeških želja, ali je pozneje sledila temu taka prevara. Ker mestni zbor ni hotel prirediti slavnosti, so jo sklenili Mladočehi sami. Vlada je pa videč, da se s takimi slavnostmi le narod razburja, prepovedala na ta dan vse shode. Mladočehi so pa to prepoved hoteli s tem narediti iluzorično, da so sklenili prirediti bankete, h katerim je bil pristop dovoljen le povabljenim. Pa tudi to se ni povsem obneslo. Policija se je šla povsod prepričati, če vabitelji tudi povabljenec osebno poznajo. Kjer to ni bilo, je zbrane razpodila. V Pragi je bil tak shod na Sofijskem otoku. Zbralo se je bilo blizu 150 ljudi, mej njimi skoro vsi mladočeški poslanci. Policija je pa prišla in jih razpodila. Noben izgovor ni pomagal. Odgovorilo se je le: „Pritožite se!“ Sicer je pa dr. Gregor sam nagovarjal ljudi, naj se razidejo, ko je videl, da je policija pripravljena zares uporabljati silo. Ljudstvo je pričakovalo, da se upro poslanci in je bilo malo nejevoljno, kako so se zbaljali policije. Slišali so se klici: „Naši poslanci so prvi zbežali pred bajoneti! To je radikalna opozicija za dosego češkega

prava! Sramota! S takimi bojazljivci nič ne dosežemo!“ Ta dogodek je nekoliko omajal zaupanje v mladočeške vodje.

Izjemno stanje na Češkem. — Že pred rojstnim dnem cesarjevim, so se godile stvari, ki niso nič dobrega obetale. Videlo se je, da je nekaj ljudij, kateri so zgubili že vse spoštovanje do vladarja. Pozneje se je pa po raznih shodih zabavljalo proti vladi, kar je večkrat vzbujalo tako razburjenost, da se je že bilo bati za javno varnost. Tudi agitacije za češke napise so obrodile v nekaterih krajih slab sad. Tako so po nekod ob železnicah potrgali nemške svarilne table, da so ostale jedino češke. Izgredi po ulicah so se ponavljali. Socijalisti so začenjali že razbijati nekako pod narodno pretvezo. Dogodki dne 12. t. m. v spomin kraljevega reskripta tudi niso bili povsem dostojni. V Kolinu so ob tej priliki nekoga zaprli zaradi razžaljenja cesarja. Oblastva so že bila zgubila vsako avtoriteto in bila je nevarnost, da niti za silo ne bode mogla vzdržavati reda, ako se jim ne dajo močnejša sredstva. Zaradi tega je pa vlada proglasila izjemno stanje. Nadejamo se pa, da se razmere kmalu toliko zboljšajo, da se povrnejo normalne razmere.

Papeževa enciklika. Papež v posebnem pismu do ogerskih škofov opominja ogerske katolike k stanovitnosti v sedanjih težavnih časih. V encikliki, ki je jako odločna, naštevajo, razna sredstva, katerih naj se katoliki poslužujejo o sedanjih nevarnostih. Priporoča se, da naj volijo povsod prave katoliške poslance v vse zastope. Dubovnikom se mej drugim naroča, da naj se preveč ne pečajo s politiko, ker sicer jim preti nevarnost, da bi pozemeljsko bolj cenili nego nebeško. Za poživljenje katoliške zavesti se priporočajo katoliški shodi. Nadalje papež priporoča, da se naj gleda, da se vzgoji za vero vneta in v raznih božjih in posvetnih vedah podkovana duhovščina.

Trojna zveza in toulonske slavnosti. — Listi vedo povedati, da bode trojna zveza uničila uspeh toulonskih slavnostij z drugo še večjo manifestacijo. Govori se, da se zberejo v Sredozemskem morji nemško, italijansko, avstrijsko in angleško brodovje, da demonstrujejo zoper rusko-francosko zvezo. Z druge strani se pa tudi čuje, da se namerava v trozvezo vzprejeti tudi Švedija. Najnovejša poročila že vedo povedati, da pride angleško brodovje v kratkem v italijansko pristašče Tarent; utegne se torej gorenja vest uresničiti.

Srbija. — Državno sodišče, ki ima soditi zatožene bivše ministre je konstituirano. Mej sodniki sta tudi dva, ki sta osebna sovražnika bivših ministrov. Zatoženci so zahtevali, da se ta dva izključita, a sodišče je odklonilo to zahtevo. Nedvomno je torej sedaj, da bodo ministri obsojeni, nedvomno je pa tudi, da jih bo kralj pomilostil. — Mej Karagjorjeviči, ki si prilastujejo pravice na srbski prestol, in Obrenoviči, ki sedaj vladajo v Srbiji, so se dolgi prepiri sedaj poravnali. Kralj Aleksander-Obrenovič se je v velikem spremstvu pripeljal v Topolac in položivši na rakev prvega Karagjorjeviča krasen venec iz cvetic, rekel: „Ovenčajmo rakev slavnega rodoljuba, ki je prvi razvil zastavo neodvisnosti Srbije, rakev velikega Karagjorjeviča, Večna slava njegovemu spominu!“

Bolgarija. — Poroča se, da je nastalo mej bolgarskim ministerskim predsednikom Stambulovom in bolgarskim knezom Ferdinandom neko nasprotje. Slednji bi se rad pobotal z Rusijo in gleda na to, da bi si sovražnika Rusije, Stambulova spravil s poti. Stambulov sam pa tudi ve za nakane Ferdinandove in spodkopuje tal temu. Grozi mu celo, da ga bo odstranil kakor Batenberžana. Da bi ložje dosegel svoj namen, približuje se Rusiji. — Vse tu navedeno je pa le vest, ki še ni toli potrjena, da bi se zamogla že imenovati v vsem resnična.

Rusija, Francija, Nemčija in Italija. — Da niso nemški manevri ob francoski meji, katerih se je udeležil tudi italijanski kraljevič, vznemirili le Francije temveč tudi Rusijo te prijateljico, je ob sebi umevno. Nemški manevri ob francoski

meji niso imeli nobenega drugega pomena, nego izzivanje Francozov. Ruski listi strogo obsojajo Italijo, da nagaja sedaj Franciji, katera jo je svojedobno rešila pogina. Obisk ruskega brodovja v Toulonu bo pokazal, da nista Nemčija in Italija odločilni za usodo osrednje Evrope. Francoski listi pišejo jako strogo proti Italiji in priporočajo imejteljem italijanskih rent, da se jih znebo in tako s tem pripomorejo, da te izgube vsako vrednost. — Za obisk ruskega brodovja v Toulon dne 13. oktobra t. l. delajo se velike priprave. Ruski pomorski častniki obišejo tudi Pariz, kjer se bode v operi predstavljalo neko rusko delo. Govori se, da se povodom tega rusko-francoskega sestanka razglasi alijančna pogodba mej obema državama.

Anglija. — Minoli teden razpravljala je gosposka zbornica Gladstonejevo homerulo. Govorilo je več govornikov proti in za, na kar se je pri glasovanji homerula zavrгла s 419 proti 41 glasovi.

Obrtnija.

Čikago in Kolumbijeva razstava.

(Dalje.)

Z razstavo v Čikagu se praznuje štiristoletnica odkritja Amerike. Prav za prav letošnje leto ni pravo, kajti Krištof Kolomb je na zapadnoindijske otoke bil prišel že dne 12. oktobra 1492. leta, na ameriško celino je stopil še le leta 1498. Lani niso mogli napraviti razstave, ker se je prepozno odločil prepir mej Čikagom in Novim Yorkom o tem, kje naj bode razstava in bi tudi jeseni v oktobru ne bilo kazalo otvarjati razstave; leta 1898. pa tudi ni kazalo čakati, ker bi potem bili dve veliki razstavi preblizu vkupe, kajti leta 1900. bode zopet razstava v Parizu.

Letošnja razstava je druga v Zjedinjenih državah. Leta 1876. je bila razstava v Filadelfiji v spomin stoletnice, odkar so Zjedinjene države si priborile samostojnost. Tedanja razstava je pa imela le bolj značaj deželne razstave, ali letošnja razstava v Čikagu je pa v pravem pomenu mejnarodna. Zastopane so vse države. Na razstavišči je tudi celo mesto. Le pomisli, celo uro potrebuješ, da prideš od jednega konca do drugega.

Najlepše je mesto, kjer se je razstava otvorila. Okrog stoje najlepša in največja poslopja. Na zapadni strani je lepo upravno poslopje z veličastno kupolo, na vzhodni strani ob Mechiganskem jezeru je velikanska lopa na stebrih, na levi strani je električno, obrtno in industrijsko poslopje, na desni pa poslopje za stroje in za kmetijstvo. Da si pa morete misliti, kako prekrasen in veličasten je ta prostor, povejmo, da je 600 metrov dolg in 200 metrov širok. Pol milijona ljudij bi na njem imelo prostora, da ni večinoma voda. Napravljen je namreč velik umeten bazin, ki izpolnuje ta prostor, le po kacih 100 metrov na široko je suho. Ta prostor okrog je bil ob otvorjenji poln ljudij, poleg tega je pa bilo neštivilno ljudij po poslopih, po strehah i. t. d., da so gledali otvorjenje.

Lepote, ki se tukaj opazuje, ni moč popisati. Ne le